

akarja kerülni az elállási jog szerződési kikötésével védje magát. Az az eladó, aki biztosítás mellett nyújtott hitelt, szemmel láthatólag kifejezésre juttatta a hitelkockázat el nem vállalására vonatkozó akaratát és ennek szavakkal való kifejezése az elállási jog kikötése értelemszerűleg azon okból marad el, mert a vételárhátralék biztosítottságának tudatában nem is tarthatott aktualisnak oly helyzet bekövetkezését, hogy ő a vételárat a kellő időpontban meg ne kapja. A vételárkövetelésnek takarékbetétkönyvben való biztosításában tehát a hitelkockázat el nem vállalása ép úgy meg van, mint abban a kifejezett kikötésben, amely késedelem esetére az eladó számára az elállási jogot megnyitja.

B. S.

Apák és fiúk. A családjogi tartás terén elég gyakori jelenség, hogy a bíró idegenkedik a tartás egy-egy fajától, s ha el is ismeri azt in thesi, nem alkalmazza azt in praxi. Vagy legalább is nem úgy és oly hatásosan alkalmazza a valóságban, mint ahogy szépen formulázta a szabályt. Különösen tapasztalható ez a szülő és a férjtartás terén. Valahogy úgy érezzük, mintha természetellenes lenne, hogy a gyermek tartsa el a szülőt, a feleség tartsa el a férjét.

A szülőtartás eseteivel pedig a mai zord gazdasági körülmények között egyre inkább találkozhatunk, mert egyre inkább tapasztalható az, hogy az ú. n. munkanélküli jövedelmek egyre inkább megcsökkennek a már évtizedek óta tartó és szinte állandósuló gazdasági válság alatt, s azok, akik egy hosszú életen át, a régi jó időkben, öreg napjaikról gondoskodni kívántak, ma már csak a nincstelenek számát gyarapítják.

Az alábbiakban két esettel foglalkozunk a szülőtartás köréből, amelyek közül az egyik azért érdekes különösen, mert a szülőtartást megtagadó határozat lesz továbbfejlesztője a férjtartásnak.

Előbb azonban egy másik határozatról kívánunk megemlékezni, amelyben (P. III. 747/1931.) — egyezően az eddig olvasott esetekkel — megállapítja a Kúria, hogy a szülőtartásra kötelezett gyermekek és unokák törvényből folyó tartási kötelezettsége nem egyetemleges, hanem az a tartásra képtelen gyermekek figyelmen kívül hagyásával a tartásra képes gyermekeket teherbírásuk arányában terheli. Ellenben a többek által ellenérték fejében szerződésileg vállalt tartási kötelezettség a szolgáltatás természeténél fogva egyetemleges. Ily esetben nyújtandó természetbeni tartásnak *bármelyik kötelezett által történt kiszolgáltatása kizárja azonban annak a tartásnak ugyanarra az időre a többi kötelezettel szemben való újabb érvényesítését.* Más

kérdés a tartásra egyetemlegesen kötelezettek egymáshoz való viszonyában való megtérítés igényelhetése és megítélhetése.

A szabály illetén fogalmazása kissé túlmerev. A természetbeni (háznál) való tartásnál számolni kell sok oly körülménnyel, amely már túl van a jog határán. Tekintetbe kell venni a kérdés érzelmi, érzelmi, erkölcsi vonatkozásait. Nem szabad megfélemlíteni arról, hogy az öregek és fiatalok egy háztartáson belül nehezen férnek meg egymással. Az a természetbeni tartás sokszor tulajdonképpen már nem is tartás, csak a neve az. A kérdéses esetben is azt adta elő az eltartott szülő, hogy eltartó gyermeke úgy szóval, mint tettel éreztette, hogy terhére van, s így kénytelen volt otthagyni a gyermeke házáat. Hova forduljon akkor az elhagyott szülő, ki mindenét legtöbbször épen gyermekeinek adta?

Nem lehet a vége az ily tartási ügynek az, mint a kérdéses esetben, amikor a hajléktalanná lett atyát öreg napjaira az országból kitoloncolták. Ezzel kapcsolatban a Kúria meg is állapítja, hogy az állampolgár közjogi elbánásának kérdése a magánjogi igény érvényesítésénél jogi jelentőséggel nem bír, azonban a család-erkölcsi felfogással nem fér össze, hogy az atyjuk 36 holdnyi vagyonát megszerzett gyermekek 80 év körüli teljesen vagyontalan és keresetképtelen atyjukat a kitoloncoltatás keserű helyzetének tették ki.

Szép szavak, de mégis merev a jogszabály. Inkább hajlékonyabb jogszabályokat kevésbé szép formulázással. A lényeg az, hogy vizsgálni kell azt, hogy az ú. n. természetbeni tartás tényleg az is és nemcsak névlegesen. Elejét kell venni annak, hogyha az eltartó gyermek csak formászerűen tesz eleget tartási kötelezettségének, ha szóval és tettel érezteti, hogy az eltartani kötelezett szülője terhére van, akkor az a szülő szemben találja magával „a többek által egyetemleges kötelezettség alapján stb.” kissé mereven formulázott és a kötelmi jogban mindenesetre igen helyén lévő jogszabályt.

A Kúria P. III. 4729/1931. sz. ítéletében találjuk meg a szülőtartásnak azt a másik esetét, amiről előljáróban már említést tettünk.

A keresetét elutasító Kúria idézte azt a jogszabályt, hogy a gyermekeket szülőtartási kötelezettségükben megelőzi az eltartásra jogosult szülő házastársa, sőt elvált házastársa is akkor, ha a házasság felbontása után is a kötelezettség őt terhelné.

A férj tartás egyik régebbi eseténél (P. III. 2930/1918. M. D. XIII. 2.) a vagyontalan és keresetképtelen férjjel szemben a nő tartási kötelezettségét elsősorban csak a közös háztartásban és természetben köteles teljesíteni és a tartásra szoruló férj természetben való tartás helyett a tartás egyenértékét készpénzben csak akkor igényelheti, ha nejétől külön él és a különélés a *nő hibájából* következett be. Egy későbbi döntés szerint (K. P. III. 8040/1926. M. D. XX. 72.) a különélő férj feleségétől csak akkor követelhet tartást, ha vagyontalan, keresetképtelen és az együttélést *a nő türethetlén* magaviselete tette lehetetlenné.

Míg az első esetről a nő tartás szabályai voltak irányadók a férj tartásra nézve is és házonkívüli tartás megillette a férjet, ha a nő adott okot a különélésre, — a későbbi döntés ezt már megszükitette, amidőn nem volt elégséges a nő hibája, hanem megköveteli a nő türethetlén magaviseletét. A legújabb döntés már ismét enyhít és így tágítja a tartás körét, amidőn ugyanazt az elvet alkalmazza a férj tartásra, mint a nő tartásra.

Különösen érdekes maga a konkrét eset. A házaspár már évek óta közös megegyezéssel külön élnek. A gyakorlatnak megfelelően ez a megegyezésen alapuló különélés azonban jogos nélkül, s így az egyik fél sem hivatkozhatik a másik hibájára. A fellebbezési bíróság meg is állapítja, hogy nincs semmi jogi akadálya annak, hogy a tartásra szoruló férj a feleségéhez visszatérhessen, s keresetképtelenségére való tekintettel tőle természetben való eltartást követelhesse. Ha pedig felesége ellenkezik, akkor követelheti a tartás készpénzbeli ellenértékét. A felülvizsgálatban ezzel szemben felhozott az az érv, hogy a megegyezésen alapuló különélés esetében csakis a nőt illeti meg a férjjel szemben támasztható tartás, nem pedig a férjet a feleségével szemben is, mert a férj a felesége különélésébe beleegyezett, s így a nő különélése vétlen. A Kúria szerint ez a támadás nem helytálló, mert a feleség vétlensége csakis akkor állott volna be, ha a feleség a férjét bíróságon kívül felhívta volna az életközösség helyreállítására s azt a férje igazolatlanul megtagadta volna.

A kérdés lényegét illetően a döntő tehát a férj tartásánál is az, ki adott a különélésre okot, feltételezve természetesen a férj tartásánál még mindig azt, hogy a férj keresetképtelen és vagyontalan, a nő pedig vagyoni helyzeténél fogva a kötelezettség teljesítésére képes. Mindenesetre a férj és nő tartás ezen nagyjában és egészében való egyenlősítése haladás a férj tartás terén, ha az eredményhez egy megtagadott szülő tartás árán is jutottunk el.

Meg kell jegyeznünk azonban ezen esetről is azt, amit

az előbbinél. Győz a perben a tartásra jogosult, de hogy közben miből éljen, azt a problémát a per nem oldja meg. Az e téren meglevő ideiglenes intézkedés lehetőségére szinte nem is gondol senki sem.

Különösen kirívó ez eset, amikor ezen szülőtartási perben az idős atya gyermekével szemben keresetével elutasítatik, — a konkrét pert tehát még el is veszi — s csak útmutatást kap arra, hogy forduljon tartási igényével elvált házastársa ellen. Az ily idős, magukkal tehetetlen emberek mégsem várhatnak addig a legszükségesebbekre, amíg egy három fokot megfutó perben azt fogják végül is megtudni, hogy kitől követelhetnek egy másik perben tartást.

Hangsúlyozzuk, mindez persze nem a bíró dolga lenne, aki csak a meglevő keretek között mozoghat. Megértjük a Kúria nehéz helyzetét ezen esetekben is, amikor érzi és látja, hogy mit kellene tennie, de mégsem teheti.

A tartási jog alaki és anyagi szabályainak újból való megalkotására van szükség. Kevésbé merev jogtételekkel! Nagyobb mozgási lehetőséggel a bíró számára! Szélesebb keretekkel meg kell adni a lehetőséget a bírónak, hogy gyorsan, formához kötetlenül juttathassa a tartásra jogosultat az őt megillető tartáshoz! *Dr. Zoltán József.*

Erkölcsei kártérítés, mint érdekvédelmi eszköz. A m. kir. Kúria P. VI. 1641/1931. számú ítéletében az ítéletben ismertetett tényállásból kivehetőleg erkölcsi kártérítési igényt bírált el, melyet felperes, aki ügyvédi irodában volt gépirónőnek alkalmazva, többek ellen abból származtatott, hogy ezek az alperesek különböző helyen és időben a tisztességét érintő valótlan tényeket állítottak róla, őt megrágalmazták. A Kúria a három alperest különböző összegű (100, 150, 250 pengő) kártérítési összeg fizetésére kötelezi. A marasztalás nem volt egyetemleges, mert alperesek a terhükre rótt és kártérítő felelőségük alapjául szolgáló bűncselekményeket különböző időben, különböző helyen és körülmények között követték el és arra nem volt adat, hogy e különböző helyen történt rágalmozások közös megbeszélés folytán követték el, tehát a delictum, a kártérítési alap mindegyik alperesnél önálló. Az ítélet a tipikus pletykán ért alpereseket marasztalja, ahol nem lehet megállapítani, hogy ki kezdte és ki vette át, csak felbukkan itt és ott, különböző helyen és időben, míg végül a sértett környezetében elterjedve, annak becsülését csökkenti, társadalmi kellemetlenségnek teszi őt ki, munkakedvét aláássa, érvényesülését megnehezíti és természetesen közvetve mindezáltal rendszerint vagyoni kárt is okoz a sértettnek. A Kúria az egyetemlegesség hiánya folytán az elsőfokú eljárás költségeit is arányosan megosztja az alperesek között.